

Stokken og Stokksund

Navnekonsepttjenesten for Midt-Norge har fått en henvendelse om opphav og korrekt skrivemåte for stedsnavna Stokken og Stokksund (tidligere herredsnavn Stoksund) i Åfjord kommune (Sør-Trøndelag). Henvendelsen er kommet fra Arne Sydskjør, via Kartverket i Sør-Trøndelag.

Navnekonsepttjenesten har ikke tidligere vurdert skrivemåtene for de to nevnte navnene.

I følge Kartverkets database SSR er Stokksund registrert som navn på et bygdelag. Stokken er registrert som navn på et sund. Så vel Stokksund som Stokken er godkjente skrivemåter. Skrivemåten Stoksund ble brukt for navnet på et herred (1892-1964) før sammenslåing til Åfjord kommune.

I verket Norske Gaardnavne (bind 14, side12) gir navneforskeren Oluf Rygh denne forklaringen på navnet Stoksund (også referert i svarbrev fra Kartverket til Arne Sydskjør 010914): "Udtale: stå`kksónjn. (---) Navnet betegner vel det hele sund mellom Stokøen og Fastlandet, hvoraf det nordlige Løb, der udmerker sig ved sin lige Retning, heder Stokken. Deraf maa Navnene Stoksund og Stokøen være dannede. (...) Af stokkr m., Stok. "

Navnekonsepttjenesten finner Oluf Ryghs forklaring rimelig. Navna Stokken og Stokksund(et) forekommer flere steder i landet. Navna synes å vise til (forholdsvis) beine sund eller sjøstrekninger, uten betydelige svinger i lengderetninga. Det er naturlig å tro at sammenligning med en stakk (kraftig staur) kan ligge til grunn. Sammenligning med kjente former er ganske vanlig i navngiving. Ei anna sjøstrekning som kan ha fått navn på samme vis, er Raftsundet i Nordland (mulig etter det norrøne ordet raptr 'raft. stakk').

Navnet Stokksund forekommer i Norske Regnskaber og Jordebøger (ca. 1520), som navn på en fjerding, med skriveformen Stokswnd. Navnet forekommer også i en annen 1500-tallskilde, et diplom fra 1538, med formen Stocsunds (ffierdingh). Dette er de eldste kildene vi kjenner til for dette navnet. Norge var på dette tidspunkt lagt under Danmark, og dansk språk dannet ofte mønster for skrivemåter i tekster som gjaldt administrasjon av Norge. Den doble ff- i ordet ffierdingh viser dansk påvirkning. Dansk rettskrivingsform er stok (med én k) også i dag.

Oluf Rygh går ut fra at det norrøne ordet stokkr ligger til grunn for navna Stokken og Stoksund. Han oppgir uttalen for herredsnavnet til å være /stå`kksónjn/, en uttale som er i bruk også i dag i områdenavnet. Norsk rettskrivingsform for det aktuelle ordet er stakk, med vanlig uttale /ståkk/. Etter Lov om stadnamn, § 4 Reglar om skrivemåten, fastsettes skrivemåten for norske stedsnavn slik:

«Dersom ikkje anna er fastsett i denne lova, skal det ved fastsetjing av skrivemåten av stadnamn takast utgangspunkt i den nedervde lokale uttalen. Skrivemåten skal følgje gjeldande rettskrivingsprinsipp for norsk og samisk.

Med tilvising til lokal nedarvet uttale og norsk rettskriving for det aktuelle ordet stakk vil vi tilrå skrivemåtene Stokken og Stokksund.